

Nr 132.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående markbyte mellan kronan och Malmö stad för utvidgning av Bulltofta flygplats; given Stockholms slott den 24 februari 1933.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Henning Leo.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 24 februari 1933.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden UNDÉN, NOTHIN, SCHLYTER, WIGFORSS, VANNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Departementschefen, statsrådet Leo anför:

I statsverkspropositionen till 1928 års riksdag lämnades under sjätte huvudtiteln (sid. 86—90) en redogörelse för frågan om anordnande av en flygplats i Malmö, uppfyllande nutida krav. Föredragande departementschefen framhöll därvid, att det redan i statsverkspropositionen till 1927 års riksdag omnämnda förslaget att anlägga en kombinerad lant- och sjöflygstation å Skjutsstallyckan norr om staden icke borde komma till utförande utan att i stället erforderliga förbättringar borde vidtagas å Bulltoftafältet, där en flygplats

redan finnes. För att flygplatsen skulle kunna användas av tyngre trafikflygplan måste den emellertid utvidgas. Härför avsåge man att taga i anspråk viss intill den befintliga flygplatsen belägen mark, som användes till övningsplats för Kronprinsens husarregemente. Av den mark, som sålunda skulle tilläggas flygplatsen, tillhörde omkring 101,400 kvadratmeter staten och omkring 88,600 kvadratmeter Malmö stad. Dessutom borde framdeles visst, enskild person tillhörigt område förvärvas. Enligt den upprättade planen skulle däremot, sedan den utvidgade flygplatsen blivit ordnad, av den i flygplatsen ingående, staten tillhöriga marken ett område å omkring 225,000 kvadratmeter, beläget i övningsfältets norra del och gränsande till ett Malmö stad tillhörigt egnaomsråde, fränskiljas flygplatsen och försäljas till egna hem.

Omförmälda staten och Malmö stad tillhöriga områden hava numera tillagts flygplatsen, och av området å omkring 225,000 kvadratmeter hava 34,500 kvadratmeter genom ett i statsverkspropositionen till 1929 års riksdag (sjätte huvudtiteln sid. 49 och 50) omnämnt markbyte överlämnats till Malmö stad. Av det till försäljning avsedda området återstå alltså 190,500 kvadratmeter.

Luftfartsmyndigheten har nu gjort framställning att, för möjliggörande av ytterligare förbättring av flygplatsens figuration, sistnämnda område skulle få tagas i anspråk för markbyte.

Härom har luftfartsmyndigheten i skrivelse den 6 februari 1933 anfört bland annat:

Den vikt, som numera lades vid att lufttrafiken kunde uppnå största möjliga regularitet, i förening med de genom teknikens utveckling ökade möjligheterna härför hade medfört, att flygningar ägde rum även under mycket svåra väderleksförhållanden. I synnerhet när flygplan med större hastighet komme till användning och flygningar utfördes nattetid, vore det ur säkerhetssynpunkt av vikt, att de flygplatser, å vilka start och landning skedde, hade tillräcklig areal och i möjligaste mån fria omgivningar. För flygplatser av större betydelse måste fordringarna i detta hänseende minst motsvara de bestämmelser, som av luftfartsmyndigheten angivits för flygplatser hänförliga till klass I, nämligen i huvudsak fria start- och landningsbanor om minst 800 meter och där- efter fria stigningsvinklar av 1:15.

Därest man skulle uppnå det av generalpoststyrelsen med avseende å luftposttrafiken uppställda målet, att brev, som i Stockholm och söder därom i vårt land belägna orter inlämnades för postbefordran på kvällen, redan med första brevbärningsturen följande dag skulle kunna utdelas i, bland andra städer, Berlin, London och Paris, fordrades användandet av betydligt snabbare flygplan än dem, som för närvarande vore insatta i trafiken. I fall start och landning å Bulltofta flygplats med dessa flygplan skulle kunna även vid ogynnsam väderlek äga rum utan allt för stor risk, borde flygplatsen utökas i riktningen norr—söder, där nu visserligen omkring 800 meter långa start- och landningsbanor finnes, men varest några i söder belägna höjder gjorde, att förut omförmälda fordringar å en flygplats av klass I icke uppfylldes. För att möjliggöra den ökning av flygplatsens areal, som av nämnda anledning vore önskvärd, måste ett norr om flygplatsen beläget område av Bulltofta gård förvärvas. Då vid hänvändelse till ägaren av nämnda egendom visat sig, att överenskommelse om förvärv av området till skäligt pris icke kunde träffas, hade underhandlingar förts mellan luftfartsmyndigheten och Malmö stads drätselkammarens tredje avdelning i syfte att staden skulle genom expropriation förvärva den för flygplatsens utvidgning nödvändiga marken. Staten skulle sedan tillbyta sig det

exproprierade området, genom att staten såsom ersättning för detsamma med äganderätt till Malmö stad överlämnade omkring 146,500 kvadratmeter av det område i flygplatsens norra del, som hade avsetts att försäljas. Den återstående, staten tillhöriga delen av området skulle, i motsats till vad förut varit avsett, även för framtiden ingå i flygplatsen. Det område, som Malmö stad skulle förvärva genom expropriation, innehölle en areal av omkring 213,000 kvadratmeter. Då detta område låge endast en och en halv till två meter över havets medelvattenyta, vore det under nederbördsrika år vattensjukt och kunde icke användas till byggnadsmark eller, med undantag för en mindre del, odlas. Det hade därför hittills huvudsakligen begagnats till gräs-bete. Området hade av två värderingsmän — ledamoten av riksdagens första kammare, lantbrukaren Jöns Jönsson, för kronan, och byggnadschefen Edv. A. Sjögren, för Malmö stad — uppskattats till ett värde av 41 öre för kvadratmeter eller tillhopa till 88,000 kronor. Det område, som skulle av staten överlämnas till Malmö stad, låge enligt numera verkställda mätningar fyra till åtta meter över havets medelvattenyta och hade av bemälda värderingsmän uppskattats till 60 öre för kvadratmeter eller tillsammans till 88,000 kronor.

Genom beslut den 20 januari 1933 hade stadsfullmäktige i Malmö bemyndigat drätselkammarens tredje avdelning att med vederbörande statliga myndigheter under förutsättning av å ena sidan Kungl. Maj:ts och å andra sidan stadsfullmäktiges i Malmö godkännande träffa överenskommelse angående utvidgning av Bulltofta flygplats m. m. samt uppdragit åt nämnda avdelning att å stadens vägnar hos Kungl. Maj:t ansöka om tillstånd för staden att medelst expropriation förvärva det markområde om cirka 213,000 kvadratmeter, som erfordrades för flygplatsens utvidgning. Mellan luftfartsmyndigheten och Malmö stads drätselkammarens tredje avdelning hade sedermera avslutats dylik villkorlig överenskommelse, enligt vilken drätselkammarens tredje avdelning hade att föranstalta om expropriation av förenämnda, till Bulltofta gård hörande område, varefter omförmälda markbyte skulle äga rum.

Såsom nämnts hade de områden, som skulle bytas mot varandra, båda värderats till 88,000 kronor. Om expropriationsersättningen bleve så hög, att densamma jämte stadens kostnader för expropriations- och lagfartsåtgärder överstege 88,000 kronor, hade kronan att till staden kontant inbetala mellanskillnaden. En dylik utgift för kronan vore emellertid icke ofrånkomlig. I överenskommelsen hade nämligen också stadgats, att kronan vore berättigad att antingen häva densamma, i vilket fall med flygplatsens utvidgning finge tills vidare anstå, eller hos drätselkammaren påkalla, att expropriationsanspråken återkallades beträffande viss av kronan angiven del av det område, expropriationsansökningen avsett. Ehuru det vore önskvärt, att hela det område, som enligt överenskommelsen skulle exproprieras, tillades flygplatsen, kunde man dock i nödfall nöja sig med något mindre areal. Beroende på storleken av den ersättning expropriationsnämnden bestämde, finge av kronan övervägas, vilket av de möjliga alternativen skulle väljas.

Därest med tillämpning av nämnda bestämmelse expropriationsanspråken återkallades, skulle kronan ersätta staden av expropriationsåtgärderna föranledda kostnader, däri jämväl inbegripet skadestånd, som staden enligt bestämmelserna i § 62 första stycket i gällande expropriationslag kunde bli förpliktad utgiva. De kontanta utgifter för statsverket, som sålunda möjligen kunde förekomma, bleve obetydliga, och då utvidgningen av flygplatsen i väsentlig grad vore betingad av nattpostflygningen, syntes de, såsom förutsatts skola ske beträffande andra mindre kostnader i samband med anordnande av hjälplandningsfält, böra gäldas av postverkets driftsinkomster.

Överenskommelsen förutsatte, att erforderliga planeringsarbeten å det område, som skulle tilläggas flygplatsen, utfördes såsom ett av staten anordnat arbete för sysselsättande av arbetslösa från Malmö.

Luftfartsmyndigheten finge till sist framhålla, att i de främmande länder, varest kommersiell luftfart bedreves, en allmän strävan gjorde sig gällande att utvidga befintliga flygplatser. Sådan utvidgning hade antingen nyligen fullbordats eller vore under utförande bland annat beträffande flygplatserna Kastrup vid Köpenhamn, Schiphol vid Amsterdam, Croydon vid London och le Bourget vid Paris. Under det att flygplatsen vid Bulltofta för närvarande hade en areal av 99.1 hektar och efter utvidgningen skulle innehålla 120.4 hektar, hade följande flygplatser antingen redan nu eller skulle efter beslutad utvidgning få följande arealer: Kastrup 138 hektar, Schiphol 150 hektar, Croydon 138 hektar, le Bourget 150 hektar, Tempelhof i Berlin 135 hektar och Dübendorf vid Zürich 150 hektar.

På grund av vad sålunda anförts har luftfartsmyndigheten hemställt, att Kungl. Maj:t måtte godkänna ifrågasatt överenskommelse.

I en senare till Kungl. Maj:t ingiven skrivelse har luftfartsmyndigheten meddelat, att mellan luftfartsmyndigheten och ordföranden i drätselkammarens i Malmö tredje avdelning ytterligare underhandlingar ägt rum angående möjligheterna att ordna det ifrågasatta markbytet mellan kronan och Malmö stad i det fall, att expropriationsersättningen skulle sättas till så högt belopp, att densamma jämte stadens kostnader för expropriationsåtgärderna m. m. överstege 88,000 kronor. Därvid hade framhållits, att jämväl den lösningen borde vara möjlig, att kronan till staden överlämnade ytterligare mark — antingen från det i luftfartsmyndighetens skrivelse omnämnda området i flygplatsens norra del eller från annan staten tillhörig mark invid Malmö — vars värde motsvarade vad Malmö stad för expropriationen m. m. måste utgiva utöver 88,000 kronor.

I anslutning härtill har luftfartsmyndigheten hemställt, att eventuell framställning till riksdagen måtte så avfattas, att jämväl denna utväg hölles öppen.

Utlåtanden hava avgivits av generalpoststyrelsen, byggnadsstyrelsen och statens arbetslöshetskommission.

Generalpoststyrelsen har tillstyrkt bifall till luftfartsmyndighetens förslag och därvid uttalat, att genomförandet av luftfartsmyndighetens förevarande förslag till utvidgning av Bulltofta flygplats uppenbarligen skulle vara av den största betydelse för nattpostflygningarnas utförande på ett fullt tillfredsställande sätt. Enligt inom tyska rikspostministeriet uppgjord plan för nattpostflygningarna på sträckan Hannover—Köln, Köln—London och Köln—Paris skulle det redan under år 1934 bliva möjligt att befordra den svenska posten till London och Paris med framkomst före första brevbäringsturen under förutsättning, att tillräckligt snabba flygplan kunde användas för anslutningsflygningen Malmö—Hannover. Enligt vad generalpoststyrelsen inhämtat, torde det finnas möjlighet, att ett dylikt flygplan kunde stå till förfogande redan år 1934. Vid sådant förhållande vore givetvis den ifrågasatta utvidgningen av flygplatsen vid Bulltofta synnerligen önskvärd.

Byggnadsstyrelsen har under åberopande av en av länsarkitekten N. Blanck avgiven promemoria meddelat, att styrelsen icke hade något att erinra beträffande de i förberörda preliminära överenskommelse angivna markvärdena.

Statens arbetslöshetskommission har anført, att kommissionen intet hade att erinra mot att förevarande arbete komme till utförande som statligt reservarbete under förutsättning att kommissionen icke betoges rätten att, i den mån arbetsmarknadsläget det påkallade, begränsa eller nedlägga arbetet, ävensom att

för övrigt de villkor komme att gälla, vilka funnes intagna i det redan förut upprättade huvudkontraktet rörande tidigare bedrivna reservarbeten vid Bulltofta.

Vad i ärendet anförts synes visa, att en utvidgning av Bulltofta flygplats redan nu är önskvärd och inom kort lärer bliva nödvändig. Det torde därför vara lämpligt att åtgärder i sådant syfte vidtagas. Vid ett fullföljande av den mellan luftfartsmyndigheten och Malmö stads drätselkammars tredje avdelning preliminärt avslutade överenskommelsen skulle staten genom byte förvärva den mark, som för ifrågavarande ändamål erfordras. Mot den föreslagna överenskommelsen, vilken torde få såsom bilaga fogas vid detta protokoll, synes ej något vara att invända. Luftfartsmyndigheten har vid sidan av vad överenskommelsen innehåller föreslagit, att — därest för genomförande av det avsedda markbytet utan kontant mellangift skulle erfordras, att kronan i vederlag lämnade mark utöver vad i omförmälda överenskommelse förutsättes — för sådant ändamål skulle få tagas i anspråk antingen mark inom det återstående, i ärendet omförmälda området i flygplatsens norra del eller ock annan kronan tillhörig mark invid Malmö. Då en dylik ökning av vederlaget helt skulle betingas av det värde, som av expropriationsnämnden åsättes det enskilda markområde, vars förvärvande det här gäller, synes intet vara att invända mot luftfartsmyndighetens sistnämnda förslag såvitt avser mark inom nämnda område i flygplatsens norra del och under förutsättning, att denna mark åsättes åtminstone enahanda värde, som vid överenskommelsens upprättande beräknats, 60 öre för kvadratmeter. Däremot synes icke någon annan kronan tillhörig mark böra för ändamålet anlitas, utan att ärendet dessförinnan ånyo föreläggas riksdagen.

*Departementets
chefen.*

De arbeten, som må erfordras för att det nyförvärvade området skall bliva försatt i för sitt ändamål lämpligt skick, torde — liksom tidigare arbeten för iordningställande av Bulltofta flygplats — få utföras såsom ett led bland åtgärderna för motverkande av arbetslösheten. Vissa undersökningar angående nu ifrågavarande arbeten hava redan ägt rum. Innan arbetena igångsättas, torde emellertid förnyad utredning böra ske.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna den vid statsrådsprotokollet fogade överenskommelsen mellan Kungl. Maj:t och kronan, å ena, och Malmö stad, å andra sidan, om byte av viss mark för utvidgning av Bulltofta flygplats;

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att, där så erfordras, såsom vederlag för enligt överenskommelsen tillbytt mark till Malmö stad överlåta ytterligare delar av det markområde, som enligt vad jag i statsrådsprotokollet förordnat skulle för ändamålet få tagas i anspråk.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Nils Hellenius.

Bilaga.

Mellan luftfartsmyndigheten, å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar, här nedan kallad kronan, å ena sidan, och Malmö stads drätselkammarens tredje avdelning, å Malmö stads vägnar, här nedan kallad staden, å andra sidan, är under förutsättning av godkännande av å ena sidan Kungl. Maj:t och å andra sidan stadsfullmäktige i Malmö, denna dag i och för utvidgning av Bulltofta flygplats i Malmö träffad denna

Överenskommelse.

1. Staden förbinder sig att, under förutsättning av expropriationstillstånds erhållande, låta vidtagna åtgärder för expropriation av det markområde om cirka 213.000 kvadratmeter, som erfordras för utvidgning av ifrågavarande flygplats och som å bifogade, av civilingenjör Erik Ingemarson den 22 september 1931 uppgjorda ritning är utmärkt med röda kantlinjer, samt att, så snart expropriationen blivit genomförd, till kronan överlåta detsamma med full äganderätt utom i vad avser i markområdet ingående delar av väg och diken, å ritningen utmärkta med blå färg, vilken väg- och dikesmark är av karaktären gemensamt undantag. Till dessa delar och undantag, i vilka även kronan har del, skall staden efter expropriationsförfarandets avslutande till kronan överlåta all icke kronan tillkommande rätt.

2. Kronan å sin sida skall i gengäld härför till staden med likaledes full äganderätt överlåta det kronan tillhöriga markområde om cirka 146.500 kvadratmeter, som å återopade ritning är angivet med gröna kantlinjer.

3. De i byte mot varandra gående markområdena, som skola överlämnas gravationsfria, skola av respektive förvärvare tillträdas samma dag, förberörda expropriationsåtgärder genom stadens nedsättande av expropriationsersättningar vinna sin avslutning.

4. Det område, som staden överlåter till kronan, uppskattas till ett värde av 88.000 kronor och det område, som kronan överlåter å staden, till likaledes 88.000 kronor.

5. *Mom. 1.* Därest angivna bytesvärde, 88.000 kronor, skulle understiga summan av de expropriationsersättningar, staden kan bli förpliktad utgiva för det område, staden enligt förestående skall genom expropriation söka förvärva, eller det mindre område, vartill expropriationsanspråken i enlighet med kronans önskan på sätt här nedan sägs kunna komma att begränsas, jämte stadens med expropriationsåtgärderna förenade och därav med avseende å lagfart för staden föranledda kostnader, skall kronan, därest icke nedan angivna förfaringssätt tillämpas, till staden kontant erlägga mellanskillnaden.

Innan rättens utslag i expropriationsmålet meddelats, äger kronan rätt att antingen häva överenskommelsen eller hos drätselkammaren påkalla, att expropriationsanspråken återkallas beträffande viss av kronan angiven del av det område, expropriationsansökningen avsett, därest dylik kronans åtgärd företages i så god tid, att staden kan hinna fullgöra i §§ 61 och 62 i gällande expropriationslag omförmälda, å en expropriationssökande, som vill helt eller delvis återkalla expropriationsansökan, ankommande åtgärder. Drätselkammaren åligger att, så snart expropriationsnämndens uppskattning av expropriationsersättningen blivit för drätselkammaren bekant, därom underrätta luftfartsmyndigheten.

Skulle, i anledning av att kronan begagnat sig av sin sålunda medgivna rätt att häva överenskommelsen, expropriationsanspråken av staden återkallas, åligger det kronan att ersätta staden densamma av expropriationsåtgärderna föranledda kostnader, häri inbegripet jämväl sådant skadestånd, som staden enligt bestämmelserna i § 62 första stycket i gällande expropriationslag kan bli förpliktad utgiva.

Mom. 2. Skulle åter bytesvärdet överstiga summan av förenämnda stadens expropriationsersättningar, expropriationsutgifter och lagfartskostnader, skall staden till kronan kontant erlägga den uppkommande mellanskillnaden.

6. Envar förvärfvare skall hava att med avseende å honom gjord överlåtelse på sin bekostnad låta verkställa vederbörlig mättningsförrättning.

7. Avstyckningsplan för det område, som enligt denna överenskommelse avses att av staden från kronan förvärfvas, skall underkastas Kungl. Maj:ts godkännande.

8. Ifråga om berörda område skall staden snarast möjligt föranstalta om dess intagande i stadsplan och därvid för detsamma söka fastställelse av sådana stadsplanebestämmelser, att därigenom föreskrives, att å området icke få utan luftfartsmyndighetens medgivande uppföras byggnader eller andra anordningar, vilkas höjd över markytan överstiger 11 meter, samt att å den del av området, som är belägen å mindre avstånd än 35 meter från flygplatsens gräns, icke får uppföras byggnad, uppsättas andra anordningar eller finnas plantering, allt med höjd överstigande 3 meter över marken.

9. Kronan och de personer, till vilka tomter eller markområden kunna komma att upplätas från kronan tillhöriga delar av Bulltoftafältet, skola hava rätt att såsom utfartsvägar från dessa tomter och områden använda de gator eller vägar, som staden kan komma att anlägga inom det område, kronan i enlighet med förestående skulle överlåta till staden. Om för ändamålet lämpliga gator och vägar icke anläggas av staden, är staden pliktig tillåta kronan att utan ersättning till staden över det område, som skulle till staden avstås, på kronans bekostnad anlägga behövliga utfartsvägar från kronans områden. Därest överenskommelse icke kan träffas angående dessa utfartsvägars läge och bredd, skall tvisten avgöras genom skiljemän, utsedda i den ordning, lagen om skiljemän bestämmer.

10. Parterna skola var för sig vidkännas de med fångens lagfarande för deras räkning förenade kostnaderna.

11. Förutsättning för denna överenskommelse är, att mellan vederbörande statliga myndighet och staden avtal kommer till stånd om att å den i enlighet med denna överenskommelse utvidgade Bulltofta flygplats erforderliga planeringsarbeten för utvidgningens användande såsom del av flygplatsen skola utföras såsom ett av staten anordnat arbete för sysselsättande av arbetslösa från Malmö.

Innan sådant avtal träffats, är staden icke skyldig att vidtaga någon åtgärd för vinnande av i punkt 1. härovan omförmälda expropriation.

Har sådant avtal, varom i denna punkt sägs, icke kommit till stånd senast den 1 augusti 1933, äga såväl kronan som staden rätt att inom en månad därefter häva denna överenskommelse.

Av denna överenskommelse äro två lika lydande exemplar upprättade och utväxlade.

Stockholm den 2 februari 1933.

Malmö den 31 januari 1933.

På Drätselkammarens tredje
avdelnings vägnar:

C. Carlberg.
Luftfartsmyndighet.

Joh. Nilsson.

Christian Jensen. Ernst Håkansson.

Emmerik Hagberg.